

## Täysistunto

Tiistai 13.10.2015 klo 14.00—17.26

**2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntarakennelain muuttamisesta sekä kuntajakolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäädöksen 5 momentin kumoamisesta**

Hallituksen esitys HE 25/2015 vp

*Lähetekeskustelu*

**Puhemies Maria Lohela:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelun aloittaa ministeri Vehviläinen, joka esittelee asian. Olkaa hyvä.

*Keskustelu*

**14.01 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä kuntarakennelain muutos. Kuntarakennelaki on ollut vielä viime vaalikaudella ja aiemmin kuntajakolaki mutta nyt tosiaankin kuntarakennelaki, ja itse asiassa nämä muutoksetkin, mitä esittelen tässä, liittyvät myös viime vaalikauden lopussa sote-uudistus kaatui täällä ja näiltä kuntarakennelain selvitysvelvollisuusvaatimuksilta putosi pohja pois.

On ehkä syytä todeta, että viime vaalikaudellahan Kataisen hallituksen aloitteesta oli tarkoitus tehdä laaja kuntarakennemuutos tässä maassa ja tämä kuntarakennemuutos kytkettiin sote-uudistukseen, ja jos historiaa vähän muistellaan, oli niin, että perustuslakivaliokunta käsitellessään täällä eduskunnassa näitä lakeja yhdisti kuntien selvitysvelvollisuuden määräajan sote-uudistuksen hyväksymiseen. Ja kuten tunnettu asia on, viime vaalikauden lopussa sote-uudistus kaatui täällä ja näiltä kuntarakennelain selvitysvelvollisuusvaatimuksilta putosi pohja pois.

Arvoisat kansanedustajat! Sipilän hallituksen ohjelmassa lähdetään siitä, että kuntaliitokset tehdään vapaaehtoiselta pohjalta, ja sen takia olen tässä esittelemässä nyt näitä kuntarakennelain muutoksia sitten. Tässä esitetään, että kuntarakennelaista kumottaisiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvitysvelvollisuuden edellytyksistä ja selvitysten määräajoista sekä muut edellisellä vaalikaudella käynnistetyt kuntarakennemuutosten toteuttamiseen liittyvät säännökset. Jatkossa siis kuntajaon muutokset perustuisivat kuntien vapaaehtoisuuteen.

Selvitysvelvollisuuteen liittyvät edellytykset poistettaisiin myös kuntien yhdistymisavustuksen ja valtionosuusmenetysten korvaamisen edellytyksistä. Siten yhdistymisavustus maksettaisiin kaikille vuonna 2017 yhdistyville kunnille. Yhdistymisavustuksen lisäksi maksettaisiin edelleen niin kutsutun kriisikunnan kriteerit tai taloudeltaan kriisiytyvän kunnan kriteerit täyttävän kunnan ollessa mukana yhdistymisessä. Yhdistymisavustuksia ja valtionosuusmenetysten korvaamista koskevat säännökset ovat voimassa väliaikaisesti

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

niin, että nykymuotoisia yhdistymisavustuksia ja valtionosuusmenetysten korvauksia maksetaan viimeisen kerran vuonna 2017 voimaan tulevissa liitoksissa. Jatkossakin on tarvetta tukea vähintään harkinnanvaraisella avustuksella kuntien yhdistymisiä ainakin niissä tilanteissa, joissa mukana on taloudeltaan kriisiytyneitä kuntia.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös, että vuonna 2016 ja sen jälkeen voimaan tulevissa kuntien yhdistymisissä henkilöstöllä ei olisi enää lakisääteistä viiden vuoden irtisanomissuojaa. Irtisanomissuoja pysyisi kuitenkin ennallaan jo voimaan tulleissa kuntien yhdistymisissä. Kunnan työntekijöillä olisi kuitenkin näissä tilanteissa tavanomainen irtisanomissuoja eli työntekijää ei voisi irtisanoa tietenkään ilman lakiin perustuvaa syytä. Lausunnoissaan kunnat suhtautuivat myönteisesti esitettyihin muutoksiin, myös viiden vuoden irtisanomissuojan poistamiseen. Esimerkiksi kaikki vuonna 2016 yhdistymässä olevat kunnat kannattivat muutosehdotuksia.

Arvoisa puhemies! Vaikka lakisääteinen viiden vuoden irtisanomissuoja kumotaan, edelleenkin ei olisi estettä sille, että kunnat yhdistymissopimuksessaan sopivat henkilöstön asemasta yhdistymistilanteessa lain minivaatimukset ylittävällä tavalla. Kunnat ovat edelleen vakaita ja varmoja työnantajia. Tilastojen mukaan irtisanomiset tuotannollisin ja taloudellisin perustein ovat koskeneet viime vuosina noin 0,1:tä prosenttia kunta-alan työntekijöistä. Vuosittain kunta-alalla eläköityy noin 16 000 henkilöä. Arvoisat kuulijat, esimerkiksi Kunnallisalan kehittämissäätiön tutkimuksessa vuonna 2013 kansalaiset tyrmäsivät erityisen viiden vuoden irtisanomissuojan. Sitä kannatti silloin vain 3 prosenttia vastanneista.

Lopuksi haluan todeta näistä kuntaliitoksista: Kun olen katsonut viime vuosien ajalta tilastoja, haluan korostaa tätä vapaaehtoista tietä. On tietyllä tavalla paradoksaalista, että kun viime vaalikaudella haluttiin pakolla viedä kuntia yhteen, niin kuntaliitoksia syntyi hämmästyttävän vähän.

**14.06 Antti Kurvinen kesk:** Rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lakimuutos on melko pienenkö ja voi vaikuttaa tekniseltäkin, mutta tässä on kuitenkin kysymys isosta voitosta kunnalliselle itsehallinnolle ja suomalaiselle paikalliselle demokratialle.

Arvoisa puhemies! Sanotaan, että tikulla silmään sitä, joka vanhoja muistelee, enkä nyt hirveästi vanhoja muistele, mutta totean sen, että tällä kuluneella kunnallisvaalikaudella varovasti arvioiden ainakin satoja tunteja korkeasti koulutettujen, hyväpalkkaisten viranhaltijojen ja kuntien työntekijöiden aikaa on mennyt näitten erilaisten kuntarakenneselvitysten ja sote-lausuntojen tekemiseen. No, nyt Juha Sipilän hallituksen aikana on palattu jälleen alhaalta ylöspäin tapahtuvaan järjestykseen ja sote-uudistuksen sekä kuntarakenteen yhteys katkaistaan.

Pidän erittäin positiivisena asiana sitä, että edelleenkin uusi hallitus kannustaa vapaaehtoihin kuntaliitoksiin. Suomessa tarvitaan varmasti kuntaliitoksia jatkossakin, mutta niiden täytyy lähteä liikkeelle kunnista itsestään. Kunnat itse tietävät, mikä on paras mahdollinen selvitysalue, mikä on paras mahdollinen strategisen kuntaliitoksen lähtöalue. Pidän hyvänä, että jatkossakin korotetuilla valtionosuuksilla näitä tuetaan. (Hälinää)

**Puhemies Maria Lohela:** Edustaja Kurvinen, odotatteko hetken. — Pyydän edustajia siirtymään salin ulkopuolelle, jos on kovaa tarvetta käydä keskustelua. — Olkaa hyvä.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

Kiitoksia, arvoisa puhemies! En arvannut, että olisin näin tylsä, mutta ei tässä niin hirveän kauan enää mene. (Naurua)

Uudet elinvoimakunnat: kun kuntien tehtäväksi tulee tämä elinvoiman edistäminen jatkossa, tekninen puoli, koulutus, työpaikkojen, yritysten luominen, niin nämä tulevat varmasti jatkossakin tekemään kuntaliitoksia, ja syytä niitä on varmasti myös valtion kannustaa, mutta pakottaminen ei ole hyvä asia.

Arvoisa rouva puhemies! Jatkossakin voidaan kuntarakennelain perusteella liittää yhteen sellaisia kuntia, joiden taloudellinen tilanne on hyvin kriisiytynyt, ja tällaisia erityisiä kuntajakoselvityksiä voidaan pitää perusteltuina ihmisten perusoikeuksien ja sosiaalisten perusoikeuksien kannalta, että kaikki saavat koulutuspalveluita ja terveyspalveluita jne. siellä paikallisella tasolla. Kuitenkin nyt on ilmennyt sellaista keskustelua joittenkin kuntajakoselvitysten ympärillä, että on mahdollista, että jos tietyllä alueella ajautuu jokin kunta talouskriisiin, niin jos tämän kunnan kanssa määrätään kuntajakoselvitykseen sen naapurikunta, niin myös taloudeltaan terveet kunnat voivat joutua jopa pakkoliitoksen kohteeksi, pakolla tapahtuvan kuntarajan muutoksen kohteeksi. Pitäisinkin tärkeänä, että jatkossa pohdittaisiin, miten kuntarakennelakia voitaisiin muuttaa sillä tavalla, että kunta, joka on hoitanut omat asiansa hyvin, ei joudu kymmenien kilometrien tai jopa satojen kilometrien päässä olevan jonkun naapurikunnan talouskriisin takia pakolla tapahtuvan kuntaliitoksen kohteeksi. Tällainen riski on syntyessä muun muassa omassa kotimaakunnassani Etelä-Pohjanmaalla, missä Vimpeli on nyt joutunut tähän niin sanottuun kriisikuntaselvitykseen ja jotkut sen naapurikunnat saattavat, mikäli tämä erityinen kuntajakoselvitys menee loppuun asti, joutua pakkoliitoksen kohteeksi, vaikka niiden talous on aivan hyvällä tolalla.

Arvoisa puhemies! Hyvä eduskunta! Tässä lakiesityksessä ehdotetaan myös henkilöstön erityisen irtisanomissuojan kumoamista, joka oli alun perinkin hieman erikoinen. Haluan vastuullisen ministerin, ministeri Vehviläisen, tavoin korostaa sitä, että jatkossakin kuntien on pysyttävä hyvinä työpaikkoina, kuntien tulee olla hyviä työnantajia, tulee harjoittaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa, ja mihinkään ei ole kadonnut se uhkakuva, että kuntiin ei jatkossa enää saataisi osaavaa työvoimaa. Pidän tätä mahdollisuutta paikallisesti sopia tällaisesta irtisanomissuojasta ihan hyvänä esimerkkinä hallituksen edistämästä paikallisesta sopimisesta.

**14.11 Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Vapaaehtoisuus on oikea tie varmasti kuntaliitoksissa jatkossakin. On hyvä, että kunnat voivat itse tehdä hallinnosta ratkaisuja. Mutta kun edustaja Kurvinen tuossa vanhoja hieman halusi muistella, niin pöytäkirjaan on ehkä hyvä todeta myös se, että viimeinen osapakkoliitos oli Sipoon osien liittäminen, mikä tapahtui keskustalaisen pääministeri Matti Vanhasen aikana. Tämä on tietysti tosiasia, elikkä edellisen kokoomusjohtoisen hallituksen aikana ei yhtään pakkoliitosta Suomessa toteutettu. (Välihuutoja)

Käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä esitetään luovuttavaksi viiden vuoden irtisanomissuojasta, ja tätä on lausuntokierroksella vastustanut aika laajasti työntekijäpuoli. Itse kuitenkin näen tämän uudistuksen ennen muuta niin, että jokaiselle työtä tekeväälle opettajalle, lastentarhanopettajalle, päivähoitajalle, sairaanhoitajalle ja lähihoitajalle aivan varmasti kuntaliitosten syntyessäkin löytyy työtä. Mutta tämä nimenomaan helpottaa sitä, että hallinto- ja johtajarakenne voidaan tehdä tällaisissa tilanteissa saman tien ajanmukaiseksi, niin että se on mahdollisimman toimiva ja joustava kaikista näkökulmista. Pidän tätä

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

irtisanomissuojamuutosta hyvänä, ja toki aina varmasti liitossopimuksissa voidaan jatkossakin erikseen sopia erilaisia ratkaisuja. Ei tämä varmasti tule tässä isoa muutosta aiheuttamaan.

Arvoisa puhemies! Pidän tätä hallituksen esitystä erittäin kannatettavana ja hyvänä ja uskon, että kuntaliitoksia Suomessa tulee jatkossakin toteutumaan, ja hyvä, että ne tehdään kuntalaisten ja kuntapäättäjien johdolla.

**14.13 Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pakko kommentoida edustaja Timo Heinosen puhetta sillä tavalla, että käytännössä Jalasjärven kunnan ajoivat pakkoliitokseen edelliset Kataisen ja Stubbin hallitukset. Käytännössä annettiin vaihtoehto liittyä — se oli käytännössä pakkoliitos — joko Seinäjokeen tai sitten Kurikan kaupunkiin. Kunta oli hoitanut oman taloutensa hyvin, mutta tämän koulutuskuntayhtymä-ongelman takia mitään armoa valtio ei antanut. Ilmeisesti silloisen kokoomuslaisen kuntaministerin piti jotakin aikaansaannoksia ja joku pakkoliitos saada aikaan ja joku kuntaliitos Suomessa, kun keskustan aikana niitä ilmeisesti tuli enemmän, ja kokoomus ei saanut mitään aikaan, vaikka ärhentelyä oli kovasti. (Naurua)

**14.14 Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä on nyt turha lähteä sen enempää kinastelemaan. Edustaja Kurvinen tietää hyvin sen, minkä takia Jalasjärven kunta ajautui taloudellisiin ongelmiin, minkälaisia päätöksiä siellä oli tehty ja kenen johdolla, sitä on nyt turha tässä enää sen enempää läpikäydä.

Mutta, edustaja Kurvinen, mielestäni äsken te kuitenkin kannatitte sitä, että jatkossakin taloudellisista syistä näitä voidaan tehdä, ja se myös säilyy tässä lainsäädännössä jatkossa. Taloudelliset syyt, sellaiset, joissa palveluita ei pystytä täyttämään, ovat jatkossakin peruste sille, että jonkun täytyy päätöksiä tehdä, jos niitä ei sellaisessa tilanteessa kunnissa synny, kun rahat eivät riitä ja palveluita ei enää pystytä turvaamaan.

**14.15 Kauko Juhantalo kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan edustaja Heinosen muistia virkistää sikäli, että viime vaalikaudella kunta- ja sote-asiat olivat kauniisti ristikkäin yhdessä toistensa kanssa ja Lavia liitettiin tahdonvastaisesti Poriin viime vaalikaudella. Nyt kylläkin yksi Lavian kyläyhteisö haluaa liittyä Kankaanpäähän. Toivon sille valtioneuvostossa hyvää menestystä.

**14.15 Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin myös Tarvasjoen kunta koki saman kohtalon. (Eero Heinäluoma: Tyly linja!) Minäkin asun sellaisessa kunnassa, jossa ovat yhdeksän vuotta olleet päällä nämä säännöt, mitkä nyt puretaan. Onhan se niin, että fuusiossa, tehdään se yrityksissä tai kunnissa, ne edut eivät koskaan tule itsestään, ne joudutaan hakemaan. Eli jos meillä on tällainen säännös päällä, niin kunnat eivät ole pystyneet sopeutumaan riittävästi. Sen takia on hyvä, että tällainen säännös nyt todella puretaan, ja pitää hallitusta oikein erikseen kiittää tästä.

**Puhemies Maria Lohela:** Puhujalistaan.

**14.16 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tässä on nyt käsittelyssä eräs niistä monista hallitusohjelman hyvistä asioista, joita on miellyttävä edistää. Järki on viimein voittanut neljän tuhlattua vuoden jälkeen, kuntia olisi pitänyt kuulla jo aiemmin. Voimassa oleva laki

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

on pakottanut kuntia turhiin selvityksiin, joille ei alun perinkään voinut olla tuloksia, koska tiedettiin, ettei liittymishaluja ole. Jouduttiin silti selvittämään. Nyt pakko poistuu. Kunnat selvittävät, jos niiden kannattaa selvittää.

Viiden vuoden irtisanomissuojan poistuminen on hyvä asia. Tämä on koko ajan ollut nykyiselle työelämälle vieras ajatus. Missä yksityisissä yrityksissä toimittaisiin samoin?

Arvoisa puhemies! Toivotan vauhtia tämän lakimuutoksen käsittelyyn.

**14.17 Peter Östman kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on pääosin myönteinen ja myös KD:n tavoitteiden mukainen. Hienoa tässä on se, että kunnilla on nyt mahdollisuus päättää itse irtisanomissuojasta, ja he pystyvät tekemään sen harkinnan paikallisten olosuhteiden mukaan ja alueiden tarpeiden mukaan myöskin. Se on tässä tietysti harmillista, jos yhdistymisporkkanat eli yhdistymisavustukset viedään, ja huonoa on myös se, että kuntapäätäjien näkökulmasta tämä on hieman tempoilevaa, kun rakenneuudistuksia muutetaan vaalikausittain. Pidemmän linjan strategiaa, miten hyvinvointipalvelut turvataan jokaisessa Suomen kolkassa, tarvitaan. Haluan kysyä: Ovatko kuntien yhdistymiset enää hallituksen tavoitteena? Tavoitteleeko hallitus enää vahvaa kuntaa vaiko pelkästään vahvaa maakuntaa?

Kuulimme viime viikolla myöskin hallituksen kärkihankkeista ja niihin kuuluvista reformeista, sotesta, kuntien velvoitteiden karsimisesta ja tulevaisuuden kunnasta ja niin edelleen, ja hallitus on luvannut, että nämä uudistushankkeet viedään eteenpäin parlamentaarisen valmistelun kautta, ainakin soten ja tulevaisuuden kunnan kohdalla. Haluan kysyä ministeriltä, onko näin.

**14.18 Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Yhdenvertaisuudesta on puhuttu eduskunnassa edellisellä kaudella ja myös tällä kaudella hyvin useaan otteeseen. Pidän hyvänä tässä lakiesityksessä olevaa viiden vuoden irtisanomissuojan purkamista. Toivon kuitenkin, että se ei johda kunnissa vääränlaisiin toimintatapoihin vaan neuvotteluja käydään myös paikallistasolla ja sitä paikallista sopimista voidaan myös siellä harrastaa.

Tämä viiden vuoden irtisanomissuojan purkaminen yhdenvertaistaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön samalle viivalle, nimittäin edellisellä kaudella hyväksymämme kuntalakihan sisälsi jo siinä pykälän, jolla terveydenhuollon henkilöstölle ei myönnetty minkäänlaista irtisanomissuojaa. Eli kun meille on tulossa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, niin on odotettavissa, että henkilökuntakin joutuu ehkä liikkumaan ja siirtymään erilaisiin työkohteisiin. Siinä mielessä näen tämän hyvänä. Ja eikö ole myös näin, arvoisa ministeri, että tämä yhdenvertaisuus tulee toteutumaan nyt, kun tämä viiden vuoden irtisanomissuoja tästä puretaan?

**14.20 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Kuntarakennelain muuttaminen on todellakin tervetullut. Kunnat, kuten täällä kuultiin, ovat vastustaneet tätä alusta alkaen.

Yksistään pääkaupunkiseudulla tuli näille selvityksille satojentuhansien eurojen hintalappu — todella turhaan heitettyä rahaa.

Täällä hallitusohjelmassa mainitaan näin, että Sipilän hallitusohjelman mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus perustuu kuntaa suurempiin itsehallintoalueisiin. Nyt tulee uudet itsehallintoalueet, jotka eivät suinkaan noudata nykyisiä kuntarajoja, joten kysyisin: ollaanko tässä menossa nyt ojasta allikkoon — kun ministeri on paikalla — ja tuleeko

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

näistä uusista itsehallintoalueista sitten sellaisia, joihin pakotetaan jollain muulla tavalla kunnat mukaan?

**14.21 Markus Lohi kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä kuntarakennelakihan oli kaksi kertaa edellisellä vaalikaudella täällä eduskunnassa käsittelyssä, ja siihen tehtiin muutoksia ja viimeksi sitä käsiteltiin viime huhtikuussa. Muistan tuolloin käyttäneeni puheenvuoron, jossa toin esille sen, että tämä on aika monelta muultakin osin kyllä, mitä silloin oli tiin muuttamassa, semmoinen, että kaipaisi ajantasaistamista. Yksi, minkä nostin esille, on se, että kun oli nähtävissä se, että tämä sote-uudistus ei tule etenemään kuntavetoisesti niin, että se perustuisi vahvoihin kuntiin, niin kyllähän tältä kriteeriltä, joka tämän lain 4 c §:ssä on, että siellä viitataan siihen, että tarvitaan riittävän vahvat alueet, vähintään 20 000 asukkaan asukas pohja ja niin edelleen, on tietyllä tavalla pohja lähtenyt pois. Sen takia on erityisen hyvä, että hallitus on linjannut, että kuntien yhdistymiset jatkossa perustuvat ennen muuta vapaaehtoisuuteen.

Se, että nyt tulee tämä itsehallintoalue, tarkoittaa kyllä sitä, että tulevaisuudessa kuntien rooli tulee erittäin merkittävästi muuttumaan, ja se on aiheellinen kysymys, mikä on tulevaisuuden kunta. Se on hyvä, että sitä lähdetään laajasti nyt yli hallitus—oppositio-rajojen pohtimaan. Tämä tulee kyllä muuttumaan niin paljon, että varmasti moni kuntapäättäjäkään ei ole vielä oivaltanut, mitä tämä tulee tarkoittamaan.

Sitten haluan vielä sanoa muutaman sanan tästä viiden vuoden irtisanomissuojasta. On aivan ymmärrettävää, että se on aiheuttanut aika laajastikin yhteiskunnassa, sanotaanko, epäoikeudenmukaisuuden tunnetta. Meillä samaan aikaan on merkittävä rakennemuutos, jossa työpaikkoja on vähentynyt, on ollut paljon irtisanomisia, jotka ovat erittäin valitettavia, ja silloin luonnollisesti yksityisen sektorin työntekijät eivät ole voineet oikein kokea oikeudenmukaiseksi, että kuntapuolella on tällaisia irtisanomissuojia näinkin pitkiä.

**14.23 Maria Tolppanen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Pakko on aina huono sana, niin kuin tässäkin salissa on viime viikkoina todettu useampaan kertaan, ja sen takia on erittäin hyvä asia, että tästä asiasta varsinainen pakko on nyt saatu sitten poistettua. Luotetaan siihen, että tietävät kuntapäättäjät osaavat arvioida sen, kannattaako mennä yhteen vai eikö kannata mennä yhteen.

Selvitysten vaatimisen poistaminen niin ikään on hyvä asia. Näitä selvityksiä on nyt tehty vuosikausia, paperia on kirjoitettu vaikka kuinka paljon, ja asiat eivät ole edenneet mihinkään. Hyvä, että tämä asia saadaan pikkuhiljaa pois päiväjärjestyksestä ja maailma menee eteenpäin.

Viiden vuoden suoja-ajan poistaminen on niin ikään hyvä asia tässä näin. Tosin hieman se kuulosti, arvoisa ministeri, vesitetyltä. Siellä oli aika paljon mahdollisuuksia vielä jatkaa tätä viiden vuoden suoja-aikaa. Minun mielestäni olisi hyvä tietenkin, että jokainen saisi pitää työpaikkansa, mutta näissä tilanteissa, missä me nyt olemme, valitettavasti näin ei ole, ja toivon, että kunnat yhdistyessään löytävät kaikille työntekijöilleen paikan, missä tehdä oikeasti työtä, ettei sieltä muodostu semmoisia suojatyöpaikkoja.

Myös nyt, kun tämä asia saadaan eteenpäin, toivon todella, että tällä hallituksella olisi voimavaroja, mahdollisuuksia, viisautta luotsata sote maaliin ja saada vietyä se loppuun, saada nämä kaksi asiaa yhteen jollakin tavalla siten, että niistä tulisi kunnille sellaisia asioita, jotka eivät tuo liian raskaita taakkoja sinne ja ennen kaikkea eivät tuo liian raskaita taakkoja kuntalaisille, vaan että päästäisiin pikkuhiljaa semmoiseen normaalityöntilanteeseen ja

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

kunnat pääsisivät tekemään ja uudet alueet tekemään sitä omaa yhteistyötään asukkaidensa hyväksi.

**14.25 Joona Räsänen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän asian käsittelyn yhteydessä on varmaan hyvä kuitenkin tuoda ilmi se, että tulevaisuudessakin kuntakentän rakenne elää, ja hyvä niin. On varmaan kaikkien mielestä hyvä, että niitä raja-aitoja murennetaan, millä me myös saisimme kuntia helpommin liittymään toisiinsa, mikäli siihen aitoa tarvetta alueella nähdään ja vapaaehtoisesti tähän päädytään.

Täällä on puututtu monta kertaa viiden vuoden irtisanomissuojaan, ja on ehkä myös hyvä muistuttaa, että aikoinaanhan tämä viiden vuoden irtisanomissuoja eduskunnassa yksimielisesti hyväksyttiin ministeri Mannisen johdolla. Se on tässä keskustelussa hyvä tuoda ilmi. Toivoisin, että kun asiaa lähdetään täällä eduskunnassakin käsittelemään, niin siihen paneudutaan antaumuksella, kuunnellaan myös henkilöstön edustajia ja tunnustetaan se, että aina kun kuntaliitoksia tapahtuu, niin totta kai sen uuden kunnan selkäranka, niin kuin ne päättäjät, on myös se motivoitunut henkilöstö, jotta myös siitä kuntaliitoksesta saadaan parhaat tehöt irti. Siinä mielessä ei varmaan ole tarkoituksenmukaista — ja onneksi kukaan ei ole täällä lähtenytkään siihen — että lähdettäisiin moittimaan henkilöstöä tai painamaan henkilöstöä edelleen alemmas, joten arvostetaan sitä työtä, mitä meillä kuntakentällä ammattilaiset tekevät, jotta myös kuntakenttä on tulevaisuudessakin hyvissä käsissä.

Itsekin ehkä tähän puheenvuoron loppuun kiirehtisin parlamentaarista valmistelua tulevaisuuden kunnasta, koska kyllä aika sumussa kunnat joutuvat nyt eteenpäin menemään. Me tiedämme, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on jossain vaiheessa tulossa. Se tarkoittaa aikamoisia asioita meidän kuntakentällemme. Kun samalla on hirveä paine uudistaa väliportaan hallintoa, siirtää useita eri tehtäviä kunnilta pois, niin kysymys kyllä herää, että mitä tulevaisuudessa kunta oikeasti tekee, mikä tämä meidän kuntaperustaisen järjestelmämme tulevaisuus on. Tässä varmasti kannattaisi yhteistyössä, ihan yli puoluepoliittisten rajojen, tätä pohdintaa käydä. Toivoisin, että nyt ministeri olisi aloitteellinen ja ottaisi laajasti niin koko kuntakentän kuin myös poliittisen kentän valmistelemaan tulevaisuuden kuntaa.

**14.27 Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos kuntaministerille tästä lakiesityksestä ja lämmin kiitos myös oppositiolle rakentavasta suhtautumisesta. Aivan kuten edellisessä puheenvuorossa kerrottiin, henkilöstö on kunnan voimavara, mutta tosiasiassa monet kuntaliitokset estyivät sen vuoksi, että tuottavuutta ei pystytty lisäämään sen takia, että oli viiden vuoden irtisanomissuoja koko kunnan henkilöstöllä. Se tarkoitti absurdeja tilanteita, muun muassa niin, että johtoportaan henkilöt jatkoivat erilaisissa kehittämisen edistämistehtävissä niissä kunnissa, joissa liitoksia tehtiin. Monesti, jos kuntaliitoksia on tehty peräkkäin, tämä irtisanomissuoja on jatkunut kohtuuttoman kauan. On hyvä, että se paikallisesti jatkossa sovitaan, mutta yhdessä työntekijäjärjestöjen kanssa.

**Puhemies Maria Lohela:** Puhujalistaan.

**14.28 Eero Lehti kok:** Arvoisa rouva puhemies! Noin kymmenen vuotta sitten, kun nämä kuntaliitokset otettiin agendalle — silloisessa hallitusohjelmassa ei edes asiaa mainittu — suoritettiin laaja selvitys kaikista silloin yli 2 000 asukasta käsittävistä kunnista 10 vuoden

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

jaksolta, joka vielä jaettiin kolmeen eri pituiseen jaksoon. Tavoitteena oli selvittää yksikköhintojen eroja erilaisissa kunnissa, eri kokoisissa kunnissa mutta myös poliittisesti eri lailla värittyneissä kunnissa.

Teollisuudesta tutun vähenevien kustannusten lain — joka on yleinen, varmaan kaikkien tuntema: seuraava yksikkökappale on aina halvempi — oletetaan sopivan myös palvelutuotantoon. Tämän aikainen professori Loikkasen ja professori Susiluodon selvitys on edelleenkin mielestäni varsin käyttökelpoinen, ja uudempakaan aineistoa ei ole tullut silmiini. Se löytyy muun muassa Kunnallisanon kehittämissäätiön sivuilta DEA-tutkimusnimellä. Siellä todella on laskettu näitä yksikköhintoja, ja sen perusteella näyttää siltä, että jos ei muita häiritseviä tekijöitä ole, niin silloin kun kunnan väkiluku on 30 000:n ja 60 000:n välillä, niin yksikköhinnat ovat pääsääntöisesti alhaisimmillaan. Varmaan tämän vähenevien kustannusten lain mukaan Helsingin pitäisi 600 000 asukkaan kaupunkina olla yksikköhinnoiltaan ylivoimainen. Oma kuntani sijaitsee noin 35 kilometriä Helsingistä pohjoiseen, ja meidän ero on noin runsaat 20 prosenttia yksikköhinnoilla laskettuna.

Todella näyttää siltä, ettei myöskään poliittinen väri vaikuta siihen, miten kustannukset kehittyvät, mutta Suomen erityisolosuhteet kyllä vaikuttavat siihen, että Lapissa pitkät matkat ja pieni volyymi kuntapalveluissa ovat ilmeisenä syynä siihen, että kunnalle on kallista tuottaa niitä 600:aa palvelua, jotka sen järjestämisvastuulla ovat.

Se, että edellisessä kuntauudistuksessa sovittiin viiden vuoden karenssista, häiritsi kyllä työmarkkinoita enemmän kuin uskottiin alun perin. Silloin varmaan ajateltiin, kun lakia sorvattiin, että suurten ikäluokkien eläköityminen automaattisesti avaa tämän pättitilanteen. Näin ei käynyt. Nyt jos kuntia yhdistetään, uskon ensisijaisesti siihen, että paikalliset henkilöt, jotka ovat vastuussa kunnan luottamustehtävissä tai virkavalmistelussa, tuntevat olosuhteet niin hyvin, että tällaista kaiken kattavaa lakia ei pitäisi tehdä. Sen sijaan kunnan pitäisi saada valtion tukea esimerkiksi elinkeinoasioissa tai hallinnon kehittämisessä tai vastaavissa.

Ei tässä myöskään syytön ole Kuntaliitto, joka on jättänyt aika lailla voimavaroja vain valtion ja kuntien väliseen edunvalvontaan vaatimalla enemmän rahoitusta kunnille valtiolta tai jotain muuta, kun kehittämisessäkin olisi ollut paljon mahdollisuuksia.

Sanon tämän sen johdosta, että kun tästä aineistosta, noin 300 kunnasta, hakee verrokikuntia, niin 10—20 prosentin kustannuserot eivät ole mitenkään poikkeavia. Kun kunta-puolella kuitenkin kaikki prosessit ovat julkisia — niissä ei ole mitään liikesuojaa, kaikki ovat nähtävissä, ja monet myös hyvistä menestystarinoistaan muille kertovat — olisi syytä, että kunta-puolella, jonka edustajia täällä on runsaasti, oltaisiin enemmän kiinnostuneita niistä hyvistä suorituksista, mitä muualla on aikaansaatu.

Viime viikonvaihteessa minulla oli tilaisuus olla vierailulla eräässä Suomen harvimmin asutuista kunnista, Savukoskella, ja kunnanjohtaja, joka siellä toivotti minut läksiäismatkalle, lähetti terveisiä, että "Eero, olisit erinomainen kansanedustaja, jos hoitaisit kolme uutta työpaikkaa Savukoskelle". Keravalla kolmesta nyt ei oikein olla vielä innostuneita, ehkä 30:stä, mutta elinkeinoelämän vauhdittaminen johtaa työttömyyden kannalta parempaan tilanteeseen ja myös kunnan elinomaisuuteen palkkatulojen ja yhteisöverojen kautta. Valtion tulisi tätä kautta tukea kuntaa ja jättää varsinainen päätös kunnan liittymisestä, oli se sitten osakuntaliitos tai suoraan yhdistyminen, paikallisten vastuulle.

Lopuksi ehkä tähän Sipoon asiaan, jonka tunnen hyvin. Sääliksi käy Sipoota, joka kehitti omaa aluettaan ja joutui sen luovuttamaan oikeastaan aika katalan tempun seurauksena.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

Nyt myöhemmin on käynyt ilmi, että sillä alueella, jolle piti kaavoittaa, Natura- ynnä muut rajoitteet estävät sen käytön aika pitkälti. — Kiitoksia.

**14.34 Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin kiittää edustaja Lehteä erinomaisesta puheenvuorosta ja siitä, että tunnustettiin, että meidän kuntakenttämme on hyvin erilainen ja diverssi. Suomi koostuu erilaisista alueista, erilaisista kunnista, ja kaiken päätöksenteon tulee kunnioittaa sitä monipuolisuutta ja ottaa huomioon ne alueelliset erityispiirteet, joita tässä maassa on.

Eräs entinen ministeri totesi viime vaalikaudella, että kuntarajat eivät kuulu kunnallisen itsehallinnon piiriin. Olen äärettömän ilahtunut siitä, että hallitus on nyt ottanut kannakseen sen, että kyllä itse asiassa kuntarajat kuuluvat kunnallisen itsehallinnon piiriin. (Eduskunnasta: Hyvin sanottu!)

**Puhemies Maria Lohela:** Puhujalistaan.

**14.34 Heli Järvinen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Jo hallitusneuvotteluissa neljä vuotta sitten keskusteltiin vakavasti viiden vuoden irtisanomissuojan lakkauttamisesta. Silloin kuitenkin päädyttiin siihen tulokseen, että siitä pidetään kiinni, ja syykin oli hyvin yksinkertainen. Syy oli se, että viiden vuoden irtisanomissuojan avulla saimme kunnanjohtajat ja kunnanjohtajien innokkaaksi kuntaliitoksille. Tietenkin nyt, kun muutoksia tehdään, on aina uhka, muuttuuko nyt sitten kunnanjohto haluttomammaksi tehdä näitä muutoksia.

Kun ajatellaan kunnan työväkeä, en ole kovinkaan huolissani suorittavan portaan asemasta, koska hoitavia, opettavia, korjaavia käsiä kunnissa tarvitaan, ja etenkin kun muistetaan, kuinka paljon väkeä kunnista on jäämässä eläkkeelle tulevana vuosina, niin tarve on aivan ilmeinen. Mutta sen sijaan kuntaliitokset tähän asti ovat aiheuttaneet ainakin meillä Itä-Suomessa monessa kuntaliitoskunnassa sen, että tunkua on ollut erilaisista hallintostrategiakehitysjohtajista, kun kaikille entisille kunnanjohtajille on etsitty viiden vuoden irtisanomissuojan suojaamia työpaikkoja. Hyvä, jos näistä päästään eroon.

Toivoisin tässä keskustelussa jatkossa vastauksia siihen, että kun nyt lakia muutetaan niin, että irtisanomissuoja ei ole enää lain suojaama, riittääkö se takaamaan, että tästä irtisanomissuojasta päästään eroon. Ja toisaalta, jos siitä päästään eroon ja kun samaan aikaan kunta-avustuksia, yhdistymisavustuksia lakkautetaan, mitkä ovat ne keinot, joilla kuntia jatkossa kannustetaan ja houkutellaan tekemään kuntaliitoksia?

**14.36 Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen totesi tuossa alussa, että nyt kuntarakenne ja sote-uudistus erotetaan toisistaan. Näin varmaan on, mutta tosiasiassa meillä on kuitenkin käsissä Suomen historian suurin kuntauudistus. Sote- ja aluehallinnon uudistus muuttaa kuntia todella paljon. Minä näen, että tämä aluehallinto sinänsä on hyvä, mutta ei voi sanoa, etteikö tässä olisi kyseessä tosiasiallinen kuntauudistus. Meillä todellakin täytyy nyt miettiä uudeksi, mikä se on se tulevaisuuden kunta, mitä se tekee ja mitä se ei tee.

Itse kuitenkin näen, että vaikka paljon tehtäviä todennäköisesti siirtyy aluehallinnolle, myös soten lisäksi, niin erityisesti kaupunkiseuduilla kuntaliitosten tarve ei poistu, sillä yhdyskuntarakenne on siellä hyvin yhteenkasvanut ja erityisesti maankäytön ja liikenteen suunnittelun ja ohjaamisen näkökulmasta yhtenäinen kunta olisi tarkoituksenmukainen. Niinpä kysyisin oikeastaan samaa kysymystä arvoisalta ministeriltä kuin edellinen puhuja:

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

onko riittäviä kannusteita edelleen tehdä kuntaliitoksia niissä tilanteissa, kun se yhteiskunnan kokonaisedun näkökulmasta olisi tarpeellista?

14.38 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jaan edustaja Sarkkisen huolen siitä, että kyllä meidän pitää jatkossakin kuulla tässä sote-uudistuksessa ja aluehallinnon uudistuksessa alueita. Pitää tulla viestiä esimerkiksi siitä, mihinkä uuteen itsehallintoalueeseen yksittäinen kunta kuuluu. Kyllä tässä pitää sellainen asento ottaa kaikissa hallinnon uudistuksissa, että alhaalta ylöspäin, ei Helsingistä sanelua. Paras-hankkeen oppi oli se, että kun kunnat saavat itse miettiä, niin liitoksia ja uudistuksia tulee. Mutta jos aletaan sanella ministeriöstä, aletaan sanella hallituksesta, tiedetään täällä paremmin kuin alueilla, niin silloin tulee konkelo, mitään ei enää tapahdu.

**Puhemies Maria Lohela:** Puhujalistaan.

14.38 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten täällä edustaja Östman totesi, tämä kuntarakennelain muuttaminen kyllä pääasiallisesti noudattelee niitä tavoitteita, mitä kristillisdemokraateilla on ollut ennen vaaleja, ja me olemme tyytyväisiä siitä, että tämä velvollisuus selvittää näitä yhdistymisiä poistuu eli vapaaehtoisuutta korostetaan, ja toisaalta myöskin tästä, että tämä irtisanomissuoja tulee paikalliseen harkintaan. Tässähän erityisen ongelmallista on ollut se, että kun irtisanomissuoja on ketjuuntunut meillä esimerkiksi tuolla kunnissa tietyillä alueilla, joilla kuntaliitos on seurannut toinen toistansa, niin on tapahtunut juuri sitä, että tämä ketjuuntuminen on ollut kaikkien niitten säästöta-voitteitten vastaista, mitä näille kuntaliitoksille on asetettu.

Mutta niin kuin täällä useissa puheenvuoroissa on sanottu, kyllähän tämä oikeastaan on vasta avaus sille kaikkien kuntauudistusten äidille elikkä sotelle, mikä on tulossa. Meillä on käyty liian vähän sitä ideologista keskustelua siitä, mikä on tulevaisuuden kunta Suomessa. Meillä tällä hetkellä kunnalla on hyvin vahva itsehallinnollinen asema mutta myöskin sitten järjestämisvastuu on siihen liittyen laaja. Nyt jos ajatellaan, että puolet henkilöstöstä monissa kunnissa ja yli puolet budjetista siirtyykin näille itsehallinnollisille alueille, niin voi kysyä, mikä on sitten se tulevaisuuden kunta. Toivottavasti se ei ole sellainen ranskalainen puisto-osastokunta, jossa päätetään lähinnä sitten näistä viheralueista.

Olisin halunnut kysyä tässä yhteydessä ministeriltä, mitä tapahtuu. Meillä talousvaliokunnassa oli käsiteltävänä tämä Keva eli tämä eläkkeitten rahoituksen järjestäminen tällä hetkellä, mutta mitä sitten tulevaisuudessa tapahtuu henkilöstön eläketurvalle, kun henkilöstöstä suuri osa siirtyy tuonne sote-alueille? Tuleeko tämä eläketurva tapahtumaan tulevaisuudessa Kevassa, vai siirrytäänkö, (Puhemies koputtaa) niin kuin huhuja on ollut, kenties yksityisiin eläkevakuutusyhtiöihin? Haluaisin tästä kuulla ministerin näkemyksiä.

14.41 **Kauko Juhantalo kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustaja Lehteä ja edustaja Antti Kurvista vankan kokemuksen perusteella lausutuista sanoista. Edustajat Lehti ja myös Kurvinen kiinnittivät huomiota juuri siihen, että pakko-sana, johon edustaja Tolppanenkin hyvin viittasi, aiheuttaa suomalaisissa väristyksiä selkärangassa ja sitä pitäisi nyt, kun asenteet tässä muuttuvat, kunnioittaa valtavasti tuolla aluehallinnossa ja kuntahallinnossa. Juuri ihmisten mieli on sellainen, että kun pakko-sana alkaa häämöttää, tehdään myös hätäpäissään tai kokonaisuuden kannalta epätaloudellisia ratkaisuja, jotka sitten ovat

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

molempien riesana vastaisuudessa. Siitä pitäisi päästä eroon ja kunnioittaa sitä tahtoa mahdollisimman pitkälle, mitä kuntalaiset edustavat.

Kuten vastauspuheenvuorossa aikaisemmin mainitsin, hyvänä esimerkkinä on nyt, että kun Lavia liitettiin pakolla vastoin tahtoaan Poriin, siellä yksi kyläyhteisö, jossa asuu 147 henkilöä, haluaa osaliitosta Kankaanpäähän, jossa kaupunginhallitus ja -valtuusto ovat yksimielisesti sitä tukeneet. Kyläyhteisö, joka on aivan lähellä Kankaanpäättä mutta hyvinkin etäällä Porista, palveluiltaan sopisi juuri siihen, missä ovat tottuneet käymään. Sellaista tahtoa pitäisi kunnioittaa, jos Maanmittauslaitos lausunnossaan on lausunut, että heillä ei ole mitään negatiivista nähtävissä, vaan antavat myönteisen kannan tuohon päätökseen. Toivon, että asia, joka tulee lähiaikoina valtioneuvostoon, voisi tämän uuden asenneilmas- ton mukaisesti tulla päätettäväksi kansalaisten tahdon mukaisesti.

**14.43 Ilkka Kantola sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen käytti hyvän puheenvuo- ron tämän viiden vuoden irtisanomissuojan historiasta, sehän tulee sieltä ministeri Manni- sen ajoilta, jolloin Paras-hanketta lähdettiin ajamaan. Tämä lupaus viiden vuoden irtisano- missuojasta kunnan henkilöstölle kuntien liittyessä oli eräs porkkana siinä isossa kuviossa, jossa sitten saatiin aikaan kuntien liitoksia ja kuntarakenne lähti hyvään suuntaan kehitty- mään. Nyt näyttää siltä, että aika on ajanut tämän viiden vuoden irtisanomissuojan ohi ja tarvitaan muita porkkanoita. Se on tehnyt tehtävänsä, kuntaliitoksia on syntynyt, ja kunta- rakenne on kehittynyt hyvään suuntaan.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kuitenkin yksi kohta, jota pitää vä- hän pohtia valiokuntakäsittelyssä. Se liittyy niiden kuntien henkilöstön asemaan, joissa vuoden 2016 aikana nyt sitten toteutetaan jo tehdyllä päätöksellä kuntaliitos. Kun ne kun- taliitokset neuvoteltiin näiden kuntien kesken, silloin voimassa olevassa lainsäädännössä oli tämä viiden vuoden irtisanomissuoja olemassa. Nyt tämä uusi laki tarkoittaa sitä, että vuonna 2016 kuntaliitosten toteutuessa viiden vuoden irtisanomissuojaa ei enää ole ole- massa. Näiltä kaikilta kunnilta on pyydetty lausunto, ja ne ovat sillä kannalla, että tätä irti- sanomissuojaa ei tarvita. Siltä osin asia näyttää aika selvältä, mutta sillä henkilöstöllä, joka on ollut näissä kunnissa prosessissa mukana, yt-neuvotteluissa, on tietysti omat ajatuksen- sa ja varmasti omia pettymyksiä. Tätä täytyy tarkastella valiokunnassa vähän tarkemmin, millä tavalla tämä henkilöstön asema näissä liitoksissa toteutuu riittävän hyvin.

**14.44 Touko Aalto vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Viime kaudella kuntauudistusta pyrit- tiin viemään eteenpäin rajat edellä ja sote-uudistus toimi ikään kuin kenkälusikan asemas- sa, jotta pienet kunnat saadaan kytkettyä toisiinsa. Nyt kuntauudistusta toteutetaan aivan oikein palvelut edellä, ja sote-itsehallintouudistus vaikuttaa varmasti myös kuntarajoihin.

Kysymys tulevaisuuden kunnasta on hyvä ja tarpeellinen, mutta kaikkein tärkein kysy- mys on: mikä on valtion, itsehallintoalueen ja kuntien välinen työnjako? Sote-uudistus ei ole enää vain pelkkä sote-uudistus vaan ennen kaikkea valtion- ja aluehallinnon uudistus, joka piirtää soten ohella myös maankäytön, toisen asteen koulutuksen, liikenteen ja työllii- syyspalveluiden järjestämisen tulevaisuuden uusiksi.

On hienoa, että nyt on sote-uudistusta, kuntauudistusta — yksi ja sama käytännössä — viety eteenpäin asiantuntijatiedon pohjalta, joka muun muassa Tuomas Pöystin raportissa näkyi hyvin selvästi. Valitettavaa on se, että parlamentaarisesta valmistelusta ei ole nyt tie- toakaan. Kolmen aikaan tänään on ensimmäistä kertaa seurantaryhmä, mutta onko kysy- mys siitä, että hallitus on siinä auton kuskin paikalla ja oppositio on takapenkillä ja saa seu-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

rata? Viimeksi ministeri Rehula totesi, että tänään kolmen aikaan on näytön paikka: joko oppositio sitoutuu siihen, mitä sanotaan, tai voi poistua ovesta. Toivon, että uudistusta lähdetään viemään myös valmistelun osalta parlamentaarisesti, jotta oppositio voi antaa kaiken tukensa hallituksen hyvälle työlle tässä asiassa.

**14.46 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva kuntarakenelain muutosesitys on mielestäni hyvä ja perusteltu. Ensinnäkin tämä selvityspakon poistuminen on erittäin hyvä, koska kunnat itsessään tietävät omissa suunnitelmissaan ja viisaat valtuutetut osaavat päättää hyvän virkamiesvalmistelun jälkeen, onko kuntaliitostarvetta vai eikö ole. Sellainen pakollisten selvitysten tekeminen, jota viime vaalikauden aikana sai kunnissa tehdä... Niin moni virkamies ja niin moni luottamusmies otti niihin kantaa — valtava kaaos: oli vain selvitystä selvityksen perään, ja kaikki meni ihan hukkaan. Onneksi se aika on nyt ohi ja tässä on palattu järkeville linjoille. Eliikkä on aivan oikein, että selvityspakko poistuu.

Toisena asiana: Kun kunnat haluavat liittyä yhteen — naapurukset ja sen vapaaehtoisuuden pohjalta — se luo myös sitä uutta potentiaalia siihen yhteiseen päätöksentekoon. Kuntalain ideahan on, että nimenomaan päätösvalta on yhdessä kuntalaisilla ja kuntalaiset tuntevat itsensä tarpeellisiksi siinä prosessissa, kun tehdään omaa aluetta koskevia päätöksiä. Jos pakolla lähdetään viemään, tässä maassa tunnetusti sillä on kovin huono kaiku.

Toisena asiana, arvoisa puhemies, tästä irtisanomissuojasta: Se on totta, että se viiden vuoden irtisanomissuoja-asia kun menee nyt tämän lain myötä historiaan, se on erittäin hyvä asia. Kunnat osaavat tämänkin asian kyllä itse päättää, ja pitää muistaa, että kunnista on eläköitymässä valtava määrä ihmisiä ihan normaaliin hyvään tahtiin ja sehän tarkoittaa sitä, että tämä pykälä, joka aikoinaan viiden vuoden suojapykälä oli, on käynyt tarpeettomaksi. Ja minä olen ihan varma siitä, että kunta pitää tänä päivänä kiinni joka ainoasta osaavasta työntekijästä, koska siellä on se ammattitaito ja tilalle uusien osajien, uusien ihmisten — esimerkiksi terveydenhuoltopuolella — työhön saaminen on kovin vaikeaa. Uskon, että tämäkin asia ratkeaa itsestään tähän, ei tarvitse tämän kummempaa kuin että todetaan vain, että tätä viisivuotissuojaa ei ole, ja kunnat osaavat senkin asian ratkaista.

**14.48 Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä edellisessä puheenvuorossa, niin kuin monessa muussakin puheenvuorossa, on tämä niin sanottu selvityspakko ollut paljon esillä, ja se sai paljon kritiikkiä viime hallituskaudella. Mutta olen aina ihmetellyt, että mikä paha selvityksessä on, pelätäänkö selvityksen tulosta, jos ei haluta tehdä selvityksiä. Siis minä ymmärtäisin paremmin, jos vastustettaisiin pakkoliitoksia, mutta se, että vastustetaan selvityksiä, on merkki siitä, että kuntapäättäjät ilmeisesti pelkäävät sitä, että se selvitys tuottaisi erilaisen vastauksen kuin he itse toivoisivat.

**14.49 Kimmo Kivelä ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kysymyksessä on hyvin odotettu ja toivottu uudistus nimenomaan, mitä tulee kysymykseen irtisanomissuojasta. Luonnollisesti vastuullinen työnantajakunta ja kehittyvä, edistyvä kunta pyrkii hyvään henkilöstöpolitiikkaan myös vastaisuudessa eikä siihen, että kuntatyöntekijöitä siirretään lahtipenkkiin ja giljotiiniin toimii.

Eräällä tavalla tämä lakiesitys peilaa sitä, että nyt on kuljettu yksi tie loppuun. Tulen itse Kuopiosta, jota käytetään valtakunnallisena esimerkkinä siitä, miten on kertaunut useiden kuntaliitosten kautta tämä viiden vuoden irtisanomissuoja ja nimenomaan sellaisista

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

tehtävistä, joissa on tarpeettomia päällekkäisyyksiä, ei ole voitu henkilöitä siirtää toisiin tehtäviin tai jopa irtisanoa.

Sinänsä meillä Suomessa on hieno, pitkä kunnallisen itsehallinnon perinne, se on osa kansalaisdemokratiaamme, ja sillä on perustuslain suoja. Kaiken kaikkiaan kunnallinen kuntarakenne on voimakkaassa murroksessa, kuntakenttä on murroksessa. Uskon, että tulevaisuuden kunta ymmärretään entistä syvemmin ihmisten yhteisönä, jota se alun pitäen merkitseekin. Sana "Gemeinde", mikä on johdettu saksasta, kuvaa nimenomaan yhteisöä, ja nähdään ja ymmärretään entistä syvemmin kunta terveenä ja elimellisenä osana kansalaisyhteiskuntaa.

**14.51 Kauko Juhantalo kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä täydentää tuota edellistä puheenvuoroa sikäli, että hallitus on oikealla tiellä, kun se ei välittömästi lopeta näitä porkkanamahdollisuuksia, vaan se on sellainen psykologinen seikka myös, joka pakkoa vastapäätä helposti tekeekin myönteisen päätöksen, kun siinä on pieni porkkana mukana. Se on vielä vuoteen 17 voimassa, niin että se voisi kiihdyttää niitä vielä tekemään, jotka ovat empineet ja empineet, että pakolla ei kyllä mennä. Mutta kun pieni porkkana on mukana, niin siinä saadaan itse päättää.

**Puhemies Maria Lohela:** Puhujalistaan.

**14.52 Kari Kulmala ps:** Arvoisa puhemies! Vuoden 2015 alussa voimaan tulleen valtionosuusjärjestelmän yksi harvoista kriteereistä, joka pysyy entisellään uudessakin järjestelmässä, on syrjäisyys. Tämä pahimmillaan voi ajaa kunnan kriisikunnaksi. Kuntien syrjäisyysluku muodostuu jatkossakin kahdesta väestöpohjaindeksin summasta. Toisessa mitataan kyseessä olevan kunnan väestöllisestä keskipisteestä 25 kilometrin etäisyydellä oleva väestömäärä, toisessa 50 kilometrin etäisyydellä. Epätasa-arvoa aiheuttaa etäisyyden mittaaminen niin sanottua linnuntietä, eli laskennassa ei huomioida muun muassa vesistöjen kiertämisestä aiheutuvaa lisämatkaa. Niinpä vesistöjen pilkkoma kunta voi saada valtionosuuksia suhteessa paljon enemmän kuin kunta, missä etäisyys suurempiin väestökeskittyymiin on maanteitse käytännössä sama.

Rääkkylän kunta saaristoisimpana ja vesistöjen pilkkomana on selvä väliinputoaja tässä syrjäisyyttä mittaavassa laskennassa. Rääkkylän kunnan saama valtionosuus vuodelta 2015 syrjäisyyden perusteella on 75 euroa asukasta kohti. Vastaavasti kaikkien Pohjois-Karjalan syrjäisyyskertoimen kuntien keskiarvo on peräti yli kaksinkertainen eli 157 euroa.

On selvää, että saaristolaisuus ja vesistöisyys aiheuttavat lisäkustannuksia. Saaret ja vesistöjen saartamat alueet ovat yleensä syrjässä taajamista ja keskittymistä sekä palveluista. Keskusten tasoisten palveluiden järjestäminen ja saavuttaminen on syrjäseudulla hankalaa ja kallista. Kuntien on kuitenkin järjestettävä jokaiselle asukkaalleen palvelut yhdenvertaisen saatavuuden mukaisesti. Toivoisinkin, että syrjäisyysperusteita tarkasteltaisiin vielä uudelleen jokaisen kunnan kohdalta.

**Puhemies Maria Lohela:** Sitten ministeri Vehviläinen, 2 minuuttia.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2015 vp

**14.54 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Kiitos tästä rakentavasta ja hyvästä keskustelusta ja evästyksistä, mitä on tullut aika laajasti kyllä muihinkin aiheisiin kuin pelkästään tähän kuntarakennelain muutokseen.

Täällä on käytetty monia oikein hyviä puheenvuoroja, ja minusta muun muassa edustaja Räsänen sanoi aivan oikein tästä, että tulevaisuudessakin kuntakentän rakenne elää. Ja näin se muuten on, että olipa kysymys pakosta tai vapaaehtoisuudesta, niin kyllä toki kunnat pohtivat omassa keskuudessaan. Ja vaikka itse viime vaalikaudella olin arvioimassa opposition penkiltä hallituksen toimia, niin ajattelen kyllä sillä tavalla, että tietysti sillä, että käydään kunnissa keskustelua näistä kuntaliitoksista ja yhteistyöstä muiden kuntien kanssa, on tietynlainen aina eteenpäinvievä voimakin. En pidä hyvänä sitä, että kunta supistuu vain itseensä päin eikä halua käydä semmoista yhteistyökeskustelua yli kuntarajojen. Ehkä sellaisen hyvän näkökulman voisi ottaa.

Sitten yksi teema on täälläkin ollut taas ylitse muiden eli tulevaisuuden kunta. Minä totean sen, että se tehdään myös parlamentaarisesti. Minulla oli viime perjantaina viimeksi koolla virkamiesporukka, ja pohdittiin, miten me voisimme sen tehdä hyvällä tavalla. On tosi tärkeätä, että meillä on yli puoluerajojen yhteistä pohdintatyötä siihen, mikä se tulevaisuuden kunta on: onko se elinvoimakunta, vai mikä se on. Meillä on seuraavat kuntavaalit huhtikuussa 2017, joten on tärkeätä, että me sitä ennen olemme tehneet tämmöistä myös yhteistä näkemystä. Tässä tulen etenemään niin, että lähiviikkoina ja tänä syksynä varmastikin se parlamentaarinen työryhmä voidaan kaiken kaikkiaan asettaa.

Täällä sivuttiin myös tätä sote- ja aluehallintouudistusta — en mene siihen, meille tulee toisia tilanteita puhua siitä. Mutta vetoan kyllä siihen, että me saisimme siitä myös yhteisen näkemyksen aikaiseksi, se helpottaisi asioitten, isojen hallinnollisten uudistusten eteenpäinvientiä kansalaisten parhaaksi.

Kiitos keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.